

July og Sarl Liberation gegn Frakklandi

Dómur frá 14. febrúar 2008

Mál nr. 20893/03

10. gr. Tjáningarfrelsi

Meiðyrði. Fjölmíðlar. Umfjöllun um embættismenn.

1. Málsatvik

Fyrri kærandinn er franskur ríkisborgari, Sarge July, fæddur árið 1942. Á þeim tíma sem atvik málsins urðu var hann útgáfustjóri franska dagblaðsins Liberation, en þá sinnti hann jafnframt starfi framkvæmdastjóra blaðsins Sarl Liberation, sem er hinn kærandi málsins. Kærendur voru sakfelldir í meiðyrðamáli sem var höfðað gegn þeim vegna umfjöllunar dagblaðsins um dauða fransks dómara sem fannst látinn við grunsamlegar aðstæður í Afríkuríkinu Djibouti árið 1995 þar sem hann var í embættiserindum.

Mikil fjölmiðlaumfjöllun var um rannsókn málsins en hún var í höndum franska yfirvalda frá árinu 1997. Í mars árið 2000 hélt ekkja dómarans blaðamannafund ásamt lögmönnum sínum og fulltrúum frá fag- og stéttarfélögum dómara. Tilgangur fundarins var að hvetja dómsmálaráðherra landsins til þess að hefja sérstaka rannsókn á meðferð málsins hjá rannsóknardómurum sem stjórnuðu rannsókn á láti dómarans. Aðstandendur fundarins gagnrýndu rannsóknina harkalega, átöldu vinnubrögð þeirra sem stjórnuðu henni og tortryggðu ýmsa þætti hennar. Blaðamaður á dagblaðinu Liberation skrifaði grein í blaðið sem birtist daginn eftir blaðamannafundinn undir yfirskriftinni „Dauði dómara: ekkja ræðst gegn dómurum og lögreglu“. Stjórnendur hinnar umdeildu rannsóknar töldu ummæli í grein blaðamannsins ærumeiðandi og stefndu kærendum málsins af þeim sökum. Hin umdeildu ummæli voru ferns konar. Í fyrsta lagi staðhæfing blaðamannsins um að ekkja hins látna dómara hafi talið rannsóknardómarana hlutdræga við rannsókn málsins. Í öðru lagi frétttaflutningur af staðhæfingum formanns fagfélags dómara um að undarlega væri staðið að rannsókn málsins. Í þriðja lagi var vísað til ummæla formanns stéttarfélags dómara um að röð mistaka hefði átt sér stað í rannsókninni og í fjórða lagi athugasemdir blaðamanns um að rannsókn málsins hefði gengið hægt. Kærendur voru sýknaðir í undirrétti. Í niðurstöðu sinni taldi dómstóllinn þó að umfjöllun um hlutdrægni rannsóknardómaranna væri ærumeiðandi, en tók til greina varnir kærenda um að umfjöllunin hefði verið sett fram í góðri trú, enda hefði umfjöllun um blaðamannafundinn verið í samræmi við upplýsingarhlutverk fjölmiðla. Stefnendur áfrýjuðu málinu. Áfrýjunardómstóll komst að þeirri niðurstöðu að umfjöllun um hlutdrægni dómaranna væri ærumeiðandi, enda hefði blaðamaðurinn ekki leitað sjónarmiða allra aðila við gerð fréttarinnar. Dómstóllinn taldi jafnframt að umfjöllun um að undarlega væri staðið að rannsókn málsins væri ærumeiðandi.

Vegna þessara ummæla voru kærendur sakfelldir fyrir ærumeiðingar í garð opinberra starfsmanna. Fyrri kærandanum var gert að greiða rannsóknardómurunum 10.000 franska franka hverjum í skaðabætur, og sömu fjárhæð í sekt. Jafnframt var honum gert að birta helstu niðurstöður dómsins í umræddu dagblaði, sem og helstu dagblöðum landsins. Þar að auki var kærendum báðum gert að greiða rannsóknardómurunum 20.000 franska franka vegna málskostnaðar. Kærendur áfrýjuðu málinu til Hæstaréttar. Í dómi hans frá 14. janúar 2003 var kröfum þeirra hafnað í ljósi þess að kærendur hefðu ekki gætt eðlilegrar varfærni og hlutlægni í frétttaflutningi.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærendur töldu sakfellingu vegna ærumeiðinga brjóta í bága við tjáningarfrelsi þeirra samkvæmt 10. gr. sáttmálans.

Niðurstæða

Dómstóllinn taldi ljóst að málið varðaði skerðingu á tjáningarfrelsi kærendanna í skilningi sáttmálans. Jafnframt taldi hann ljóst að skerðingin væri lögmælt og miðaði að því lögmæta markmiði

að vernda æru annarra og að vernda jafnframt óhlutdrægni og vald dómstóla. Við mat á því hvort skerðing tjáningarfrelsisins hefði verið nauðsynleg í lýðræðislegu þjóðfélagi, áréttaði dómstóllinn hlutverk fjölmiðla sem „útverði lýðræðisins“. Þeim bæri að miðla til almennings upplýsingum og hugmyndum sem vörðuðu almannahagsmunum, til dæmis um starfsemi réttarkerfisins. Dómstóllinn leit til þess að ummælin voru hluti af frétt um opinberan blaðamannafund um mál sem hafði fengið víðtæka fjölmiðlaumfjöllun. Hann taldi það ekki hlutverk franska áfrýjunardómstólsins að kveða á um í hvaða formi efnistöð fréttarinnar væru sett fram. Varðandi framsetningu ummæla í fréttinni taldi dómstóllinn að blaðamaðurinn hefði notað beinar tilvitnanir og birt nöfn þeirra sem settu fram staðhæfingarnar sem vitnað var til í fréttinni, til þess að almenningur gerði greinarmun á skoðunum sem fram kæmu á fundinum annars vegar og greiningu blaðamannsins á þeim hins vegar. Hefði franska áfrýjunardómstólur láðst að líta til þessa og talið kærendur bera ritstjórnarlega ábyrgð á ummælum sem væru í raun ekki frá starfsmönnum blaðsins komin.

Varðandi niðurstöðu Hæstaréttar í máli kærenda leit dómstóllinn til þess að embættismenn þyrftu að þola meiri gagnrýni á opinberum vettvangi en aðrir einstaklingar. Með vísan til þessara sjónarmiða taldi dómstóllinn að synjun Hæstaréttar hefði hvorki verið fullnægjandi né viðeigandi. Dómstóllinn taldi umfjöllun blaðsins ekki hafa nálgast ytri þolmörk tjáningarfrelsisins í skilningi sáttmálans og komst að samhljóða niðurstöðu um að brotið hefði verið gegn 10. gr. sáttmálans, enda hefði ekki verið gætt meðalhófs við vernd hinna lögmætu markmiða, auk þess sem hin umrædda skerðing á tjáningarfrelsi taldist ekki hafa verið nauðsynleg í lýðræðisþjóðfélagi.

Með vísan til 41. gr. sáttmálans voru kærendum dæmdar saman 7.500 evrur í fjártjón og 13.572,8 evrur í málskostnað. Dómstóllinn taldi niðurstöðu um brot á réttindum kærenda fela í sér nægilegar bætur til þeirra fyrir ófjárhagslegt tjón og því væri óþarft að dæma þeim miskabætur.